ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗ ΣΟΦΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
Evlogi Georgiev 103, Sofia 1504, Bulgaria,
Τηλ.: + 359 (0) 2 9447959, 9447790, Fax: + 359 (0) 2 9505375
E-mail: ecocom-sofia@mfa.gr
Web: agora.mfa.gr/bg60

Επιμέλεια: Ιωάννης Μαρούτσος, Γραμματέας ΟΕΥ Α΄

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ 3/2017

Για τις οικονομικές εξελίξεις στη Βουλγαρία και τις διμερείς οικονομικές & εμπορικές σχέσεις

ΜΑΡΤΙΟΣ 2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ι.ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ 2

- Χειμερινές προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2
- Έκθεση Επιτροπής για Βουλγαρία στο πλαίσιο του «Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2017»3
- Πρόθεση υπηρεσιακής βουλγαρικής Κυβέρνησης να προωθήσει την ένταξη στον ERM II 7

ΙΙ. ΔΙΜΕΡΕΙΣ / ΠΟΛΥΜΕΡΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ, ΕΠΑΦΕΣ & ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ 8

- Διμερείς εμπορικές σχέσεις Ελλάδας – Βουλγαρίας – Πορεία εξωτερικού εμπορίου Βουλγαρίας το 2016 – ΑΞΕ Ελλάδος στη Βουλγαρία το 2016 8
- Συνάντηση Επιτρόπου Bienkowska με Πρόεδρο Βουλγαρίας Radev και υπηρεσιακό Πρωθυπουργό Gerdjikov 11

ΙΙΙ. ΚΛΑΔΙΚΑ 12

ΕΝΕΡΓΕΙΑ 12

- Ολοκλήρωση πρώτης φάσης σεισμικών ερευνών στο οικόπεδο "Silistar" 12
- Αλλαγή της εκτελεστικής διευθύντριας της κοινοπραξίας ICGB 13

ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ 14

- Τάσεις στην αγορά ακινήτων 14

IV. ΕΚΘΕΣΕΙΣ - ΣΥΝΕΔΡΙΑ 19

- Ελληνική συμμετοχή στη Διεθνή Έκθεση "AGRA" (22–26.02.2017) 19

– Παρακαλούμε σε περίπτωση αναδημοσίευσης να αναφέρεται η πηγή
– Εάν δεν επιθυμείτε να λαμβάνετε σε μηνιαία βάση το παρόν δελτίο, μπορείτε να μας ενημερώσετε σχετικά, ώστε να σας αφαιρέσουμε από τη λίστα αποδεκτών

Ι.ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

- Χειμερινές προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Δημοσιοποιήθηκαν στις 13 Φεβρουαρίου τ.έ. οι χειμερινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ευρωπαϊκή οικονομία (web: http://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/winter-2017-economic-forecast_en). Ειδικά ως προς τη Βουλγαρία επισημαίνονται τα εξής (για το πλήρες κείμενο της σχετικής με τη Βουλγαρία έκθεσης βλ. http://ec.europa.eu/info/files/winter-2017-economic-forecast-bulgaria_en):

Για το σύνολο του 2016 το πραγματικό ΑΕΠ της Βουλγαρίας κατέγραψε δυναμική αύξηση (3,3% έναντι προηγούμενης πρόβλεψης στις φθινοπωρινές προβλέψεις για ανάπτυξη 3,1%). Για το 2017 και το 2018 προβλέπεται ανάπτυξη 2,9% και 2,8% αντίστοιχα. Η ιδιωτική κατανάλωση, που ενισχύθηκε κατά 3,2% το 2106, μαζί με τις εξαγωγές, θεωρούνται από την ΕΕπιτροπή οι βασικοί κινητήριοι μοχλοί της καταγραφόμενης οικονομικής μεγέθυνσης. Από την άλλη, οι επενδύσεις εκτιμάται ότι συρρικνώθηκαν ελαφρώς το 2016 λόγω της επιβράδυνσης του ρυθμού απορρόφησης των κονδυλίων της ΕΕ μετά την ολοκλήρωση της προγραμματικής περιόδου 2007–2013. Ωστόσο, επενδύσεις προβλέπεται να επανέλθουν σε θετικό πεδίο (+3,2%) το 2017, καθώς περισσότερα έργα θα αρχίσουν να συγχρηματοδοτούνται από την ΕΕ στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου (2014-2020).

Ο δε αναπτυξιακός δυναμισμός της β/οικονομίας περιόρισε το παραγωγικό κενό από -0,6% το 2015 σε -0,2% το 2016.

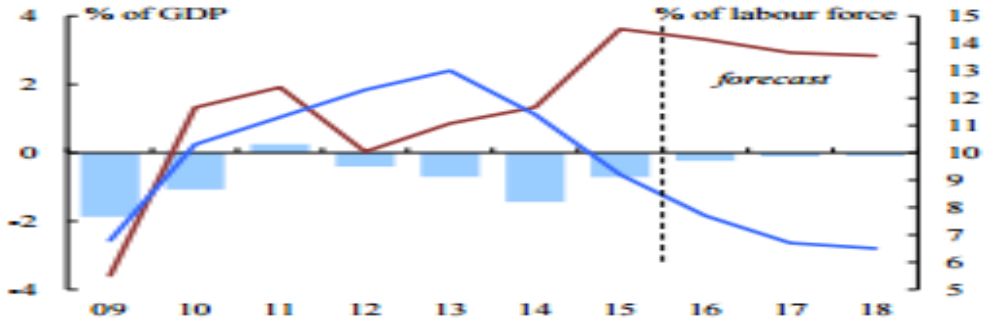

Παραγωγικό κενό (γαλάζιες στήλες), πορεία ΑΕΠ (κόκκινη γραμμή) και ανεργία (μπλε γραμμή). Πηγή: Χειμερινές Προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Ύστερα από μια τριετία σχεδόν αποπληθωρισμού (ο εναρμονισμένος δείκτης διαμορφώθηκε στο -1,1% το 2016), ο πληθωρισμός θα επανέλθει σε θετικό πρόσημο το 2017 (+0,8%) λόγω της δυναμικής εσωτερικής ζήτησης και της ανάκαμψης των διεθνών τιμών ενέργειας.

Σε ό,τι αφορά τον εργασιακό κλάδο, τα σχετικά μεγέθη παρουσιάζουν σαφή βελτίωση. Συγκεκριμένα, η απασχόληση ενισχύθηκε κατά 1,1% το 2016, αλλά ο ρυθμός ενίσχυσής της αναμένεται να περιοριστεί το 2017 και τα επόμενα έτη. Η βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης σε συνδυασμό με τη μείωση του εργατικού δυναμικού της χώρας (σε προηγούμενες αναλύσεις της, η Επιτροπή έχει επισημάνει τις επιπτώσεις του δημογραφικού προβλήματος) θα συντελέσουν στην περαιτέρω μείωση της ανεργίας (7,1% το 2017 και 6,8% το 2018).

Βελτίωση εμφανίζουν και τα δημόσια οικονομικά. Ειδικότερα, το έλλειμμα υποχώρησε στο 0,4% το 2016, ενώ θα παραμείνει σε χαμηλά επίπεδα έως το 2018 (0,3%). Η καλύτερη του αναμενομένου πορεία του ελλείμματος οφείλεται στην ικανοποιητική πορεία των εσόδων και στον περιορισμό των δαπανών. Κάτω από το 0,5% θα παραμείνει και το δομικό έλλειμμα την τριετία 2016–2018, ενώ το δημόσιο χρέος διαμορφώθηκε το 2016 στο 29% και αναμένεται να περιοριστεί σταδιακά έως το 2018 στο 26%.

Σε ό,τι αφορά τέλος την εκτίμηση των εν δυνάμει κινδύνων για τη β/οικονομία, η ΕΕπιτροπή θεωρεί ότι αυτοί είναι πιθανότερο να επηρεάσουν αρνητικά τις ανωτέρω προβλέψεις («κλίνουν» προς πιο αρνητική πορεία της ανάπτυξης). Ως τέτοιοι κίνδυνοι επισημαίνονται ο χαμηλότερος του αναμενομένου ρυθμός απορρόφησης των κοινοτικών κονδυλίων, αλλά και η πιθανότητα πολιτικής αστάθειας που ενδέχεται να επηρεάσει την ιδιωτική κατανάλωση και τις επενδύσεις. Κίνδυνοι, επίσης, ενεδρεύουν από μια αύξηση των τιμών του πετρελαίου ή από χαμηλότερες εξαγωγές βουλγαρικών προϊόντων στην Ευρώπη. Τις εν λόγω «απειλές» θα μπορούσε να αντισταθμίσει η ταχεία εφαρμογή δομικών μεταρρυθμίσεων.

◊◊◊◊◊

- Έκθεση Επιτροπής για Βουλγαρία στο πλαίσιο του «Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2017»

Στη δημοσιότητα έδωσε στις 22 Φεβρουαρίου τ.έ. η ΕΕπιτροπή τις εκθέσεις της για την πορεία της οικονομίας των κρατών-μελών (country reports), στο πλαίσιο του ετήσια κύκλου του «Ευρωπαϊκού Εξαμήνου». Οι εν λόγω εκθέσεις συνιστούν εις βάθος αξιολογήσεις των επιμέρους οικονομικών μεγεθών αλλά και

των ενδεδειγμένων πολιτικών πρόληψης και διόρθωσης μακροοικονομικών ανισορροπιών. Σε ό,τι αφορά τη Βουλγαρία η ΕΕπιτροπή επισημαίνει τα εξής (βλ. την πλήρη έκθεση στην ηλ. διεύθυνση https://ec.europa.eu/info/publications/2017-european-semester-country-reports_en):

Οι επιδόσεις της β/οικονομίας εμφανίζονται βελτιωμένες, με την ιδιωτική κατανάλωση να αποτελεί τον κινητήριο μοχλό οικονομικής μεγέθυνσης, με το ΑΕΠ να αυξάνεται κατά 3,6% το 2015 και να αναμένεται να ενισχυθεί περαιτέρω (3,3%) το 2016. Η δημοσιονομική εξυγίανση στη χώρα έχει προχωρήσει ταχύτερα του αναμενομένου, με το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού να περιορίζεται στο 0,3% του ΑΕΠ στα τέλη του 2016 και να εκτιμάται ότι θα παραμείνει σε χαμηλά επίπεδα την επόμενη διετία (2017–2018). Το δε διαρθρωτικό έλλειμμα προβλέπεται ότι θα παραμείνει σε επίπεδα κάτω του 0,5% του ΑΕΠ καθ 'όλη τη διάρκεια της περιόδου 2016-2018. Το δημόσιο χρέος εκτιμάται ότι θα μειωθεί εκ νέου τη διετία 2017–2018 (σε περίπου 26%), ύστερα από την πρόσκαιρη αύξησή του το 2016.

Τα ελλείμματα των κρατικών επιχειρήσεων (κυρίως στους κλάδους της ενέργειας και των σιδηροδρόμων) αποτελούν την κύρια πηγή ανησυχίας για τις δημοσιονομικές προοπτικές της χώρας, κάτι που έχει επανειλημμένως επισημάνει η Επιτροπή σε σχετικές εκθέσεις της, καλώντας τις β/κυβερνήσεις να προχωρήσουν στις απαραίτητες πρωτοβουλίες εξυγίανσης.

Μολονότι οι συνθήκες στην αγορά εργασίας έχουν βελτιωθεί, ακόμη παραμένουν προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Το ποσοστό ανεργίας θα συνεχίσει την πτωτική του πορεία τα επόμενα έτη (7,1% το 2017 από 7,7% το 2016), κινούμενο σε επίπεδα χαμηλότερα του κοινοτικού μ.ό., ενώ η ταχεία αύξηση των μισθών δε φαίνεται μέχρι στιγμής να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην εθνική ανταγωνιστικότητα. Αξίζει, εν προκειμένω, να επισημανθεί ότι το δεύτερο τρίμηνο 2016 ο μέσος μηνιαίος μισθός διαμορφώθηκε σε BGN 1.012 (περίπου €517), σημειώνοντας αύξηση 5,1% σε ετήσια βάση και «σπάζοντας» το ψυχολογικό φράγμα των BGN 1.000.

Παρόλες τις ανωτέρω θετικές εξελίξεις, τα δυσμενή δημογραφικά δεδομένα και τα διαρθρωτικά προβλήματα, όπως η περιορισμένη ενσωμάτωση των νέων στην αγορά εργασίας, το συγκριτικά χαμηλό επίπεδο απασχόλησης, το υψηλό ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας και τα υψηλά επίπεδα αεργίας, αποτελούν βασικά εμπόδια στη λειτουργία της αγοράς εργασίας.

Σε ό,τι αφορά το χρηματοπιστωτικό κλάδο, ο τελευταίο εμφανίζει θετικές τάσεις, παρά τις παρατηρούμενες επιμέρους αδυναμίες σε ισολογισμούς τραπεζικών οργανισμών. Επισημαίνεται, εν προκειμένω, η υψηλή κερδοφορία

του τραπεζικού κλάδου, βάσει στοιχείων που έδωσε πρόσφατα στη δημοσιότητα η β/Κεντρική Τράπεζα. Συγκεκριμένα, τα έσοδα των βουλγαρικών τραπεζών από προμήθειες και τέλη ανέρχονταν στα τέλη του περασμένου έτους σε συνολικά BGN 1,06 δισεκ. έναντι BGN 1,02 δισεκ. το 2015, σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Βουλγαρίας (BNB). Η δε συνολική κερδοφορία διαμορφώθηκε το 2016 στα BGN 1,262 δισεκ., αυξημένη κατά 40,5% (BGN 364 εκατ.) σε ετήσια βάση.

Συνολικά, η ΕΕπιτροπή διαπιστώνει ότι η Βουλγαρία έχει σημειώσει ουσιαστική πρόοδο στην υιοθέτηση των συστάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (country-specific recommendations 2017). Συγκεκριμένα, ολοκληρώθηκε η αξιολόγηση μέσω δοκιμών αντοχής (stress tests) και AQR στα τραπεζικά ιδρύματα, στις ασφαλιστικές εταιρείες και στα ιδιωτικά συνταξιοδοτικά ταμεία. Κάποια πρόοδος έχει, επίσης, σημειωθεί στα ζητήματα της βελτίωσης της φοροεισπρακτικής λειτουργίας των κρατικών υπηρεσιών, της μείωσης του μεγέθους της παραοικονομίας και της ενίσχυσης και ενσωμάτωσης των πολιτικών πρόνοιας. Παράλληλα, υιοθετήθηκαν «ενεργές» πολιτικές στην αγορά εργασίας και βελτιώθηκε το θεσμικό πλαίσιο για τις δημόσιες συμβάσεις/κρατικές προκηρύξεις.

Ωστόσο, ελλοχεύουν κίνδυνοι σε επιμέρους τομείς, όπως ο τραπεζικός, ο ασφαλιστικός και ο κοινωνικοασφαλιστικός. Στον τραπεζικό κλάδο, παρά την επιτευχθείσα σταθεροποίηση, υφίστανται ακόμη αδυναμίες σε θεσμικό επίπεδο (αδύναμη διακυβέρνηση και επίβλεψη). Παρά τη συνεχιζόμενη απομόχλευση (τάση απομείωσης χρεών), το υψηλό ιδιωτικό χρέος, το οποίο κατά το μεγαλύτερο μέρος του αποτελείται από δάνεια προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, συνεχίζει να αποτελεί πηγή προβληματισμού. Το δε υψηλό ποσοστό εταιρικού χρέους ενδέχεται να επιδράσει αρνητικά στις μεσοπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης. Η είσπραξη φόρων, ιδιαίτερα των έμμεσων, έχει βελτιωθεί από το 2015, ωστόσο η παραοικονομία και το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας παραμένουν σημαντικές προκλήσεις για τη χώρα.

Επιπλέον, όσο αφορά στην εκπαίδευση, το ποσοστό της κρατικής χρηματοδότησης αυξάνεται προοδευτικά, αλλά παραμένει ακόμη χαμηλό σε σύγκριση με το υπόλοιπα κράτη-μέλη της ΕΕ. Επισημαίνεται, μάλιστα, ότι το εκπαιδευτικό σύστημα δεν εφοδιάζει πλήρως τους μαθητές με τις απαραίτητες δεξιότητες, ενώ η δυνατότητα πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση χαρακτηρίζεται ως άνιση. Στην αγορά εργασίας, όπως ήδη επισημάναμε, τα επίπεδα απασχόλησης παραμένουν σε συγκριτικά χαμηλά επίπεδα, η μακροχρόνια ανεργία είναι υψηλή, ενώ εξακολουθούν να υφίστανται «αναντιστοιχίες» (labor market mismatches).

Στον τομέα της δημόσιας υγείας, βασικές προκλήσεις του συστήματος παραμένουν η περιορισμένη προσβασιμότητα, η χαμηλή χρηματοδότηση, καθώς και το φαινόμενο της μετανάστευσης των επαγγελματιών υγείας στο εξωτερικό. Οι δε δαπάνες της δημόσιας υγείας είναι χαμηλότερες συγκριτικά με τον κοινοτικό μέσο όρο, παρόλο που αποτελούν προτεραιότητα του κρατικού προϋπολογισμού για το 2017. Επίσης, το υψηλό ποσοστό πολιτών που ζουν υπό τον κίνδυνο φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού αποτελεί ένα ακόμα σημαντικό οικονομικό και κοινωνικό πρόβλημα.

Νομοθετικές τροποποιήσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση του πλαισίου αφερεγγυότητας/πτώχευσης έχουν μόλις πρόσφατα υιοθετηθεί από τη Βουλγαρία με την απρόσκοπτη και ομαλή εφαρμογή τους από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές να αποτελεί σημαντική πρόκληση. Βασικές διοικητικές μεταρρυθμίσεις καθυστερούν, ενώ οι υπάρχουσες αδυναμίες στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων εξακολουθούν να επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του κράτους, δημιουργώντας εντέλει εμπόδια στην αποτελεσματική αξιοποίηση των δημοσιών δαπανών. Παράλληλα, η διαφθορά, οι ανίσχυροι θεσμοί και το ασταθές νομικό περιβάλλον παραμένουν κύριες αιτίες ανησυχίας όσον αφορά στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.

Σε αυτό το πλαίσιο, και παρά τις θετικές ενδείξεις που παρουσιάζει η οικονομία της χώρας, η Βουλγαρία παραμένει μεταξύ των έξι κρατών-μελών της ΕΕ με υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες, μαζί με την Κροατία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Πορτογαλία και την Κύπρο (για την Ελλάδα συντάσσεται ειδική έκθεση στο πλαίσιο του προγράμματος στήριξης στο οποίο συμμετέχει). Η εν λόγω διαπίστωση (περί ύπαρξης υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών) θα πρέπει να αξιολογηθεί παράλληλα με τις συναφούς λογικής επισημάνσεις της ΕΕπιτροπής στις πρόσφατες χειμερινές της προβλέψεις (βλ. σχετικό έγγραφό μας), όπου προβαίνει σε εκτίμηση των εν δυνάμει κινδύνων για τη β/οικονομία και συμπεραίνει ότι αυτοί είναι πιθανότερο να επηρεάσουν αρνητικά τις καταρχήν θετικές προβλέψεις της («κλίνουν» προς πιο αρνητική πορεία της ανάπτυξης). Ως τέτοιοι πιθανοί κίνδυνοι επισημαίνονται ο χαμηλότερος του αναμενομένου ρυθμός απορρόφησης των κοινοτικών κονδυλίων, η πιθανότητα πολιτικής αστάθειας που ενδέχεται να επηρεάσει την ιδιωτική κατανάλωση και τις επενδύσεις, η ενδεχόμενη αύξηση των τιμών του πετρελαίου ή οι χαμηλότερες του αναμενομένου εξαγωγές βουλγαρικών προϊόντων στην Ευρώπη.

◊◊◊◊◊

- Πρόθεση υπηρεσιακής βουλγαρικής Κυβέρνησης να προωθήσει την ένταξη στον ERM II

Η υπηρεσιακή βουλγαρική Κυβέρνηση προτίθεται να προωθήσει το αίτημα ένταξης της Βουλγαρίας στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών ΙΙ (ERM II), δήλωσε στις 01.03 τ.έ. ο υπηρεσιακός Πρωθυπουργός της Βουλγαρίας, κ. Ognyan Gerdjikov, σύμφωνα με τον οποίο η Βουλγαρία πληροί ήδη τις τρεις από τις τέσσερις προϋποθέσεις για ένταξη στην Ευρωζώνη, κάτι που επιβεβαιώνουν σχετικές εκθέσεις της ΕΚΤ. Η τέταρτη προϋπόθεση είναι ακριβώς η διετής τουλάχιστον συμμετοχή στον ERM II, πολιτικό, κατά τον κ. Gerdjikov, ζήτημα που θα πρέπει να συζητηθεί με τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης. Δεδομένης της περιορισμένης θητείας της υπηρεσιακής κυβέρνησης, ο κ. Gerdjikov αναγνώρισε ότι δεν μπορεί να εγγυηθεί πως οι σχετικές προσπάθειες θα έχουν άμεσα και απτά αποτελέσματα.

Η ένταξη της χώρας στην Ευρωζώνη αποτέλεσε αρχικά προτεραιότητα της πρώτης Κυβέρνησης GERB (2009-2013), αλλά η ενσκήψασα οικονομική κρίση οδήγησε την τότε βουλγαρική Κυβέρνηση σε αναστολή του σχεδιασμού για είσοδο της Βουλγαρίας στον ERM II. Όπως αναφέρεται στον τοπικό τύπο, μέχρι πρόσφατα, οι ηγέτες των κρατών-μελών της Ευρωζώνης και η ΕΚΤ εμφανίζονταν απρόθυμοι να συζητήσουν ενδεχόμενη ένταξη της Βουλγαρίας στον ERM II. Ωστόσο, προς το τέλος της θητείας της δεύτερης κυβέρνησης GERB, άτυπες διαπραγματεύσεις είχαν εκ νέου αρχίσει να διεξάγονται, κάτι που επιβεβαιώνει ο τέως Υπουργός Οικονομικών κ. Vladislav Goranov, ο οποίος, άλλωστε, είχε δημοσιοποιήσει το 2015 το σχετικό σχεδιασμό της τότε βουλγαρικής Κυβέρνησης. Συγκεκριμένα, τον Ιανουαρίου του 2015, ο κ. Goranov είχε παραθέσει συνέντευξη τύπου, κατά την οποία αναφέρθηκε εκτενώς στο σχέδιο δράσης του για την ένταξη της χώρας στην Ευρωζώνη. Ως πρωταρχικός στόχος ετίθετο τότε η είσοδος της Βουλγαρίας, μέχρι το 2018, στον ERM II, ώστε να ακολουθήσει η ένταξή της στη ζώνη του Ευρώ το 2020, ενώ ο κ. Goranov σκόπευε να ζητήσει από τις 19 χώρες–μέλη της Ευρωζώνης οδικό χάρτη με τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί η Βουλγαρία, καθώς και τις μεταρρυθμίσεις που θα πρέπει να υλοποιήσει, προκειμένου να εισέλθει, με τη σύμφωνη γνώμη των εταίρων της, στον ERM II το 2018. Πάντως, σε μετέπειτα δηλώσεις του κατά το 2015 ο κ. Goranov είχε αναγνωρίσει ότι η Βουλγαρία δεν ήταν έτοιμη να ενταχθεί στην Ευρωζώνη, καθώς θα έπρεπε να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα, την παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού και, ευρύτερα, την ανάπτυξή της. Σύμφωνα δε με δηλώσεις κατά την ίδια περίοδο του Υπουργού Οικονομικών της πρώτης κυβέρνησης GERB, κ. Simeon Djankov, «η Βουλγαρία δεν είναι έτοιμη, για να ενταχθεί στην Ευρωζώνη, και θα χρειαστούν τουλάχιστον 4 χρόνια, ώστε η χώρα να επανέλθει στο επίπεδο προόδου, που είχε επιτύχει το 2012».

Στις πιο πρόσφατες δηλώσεις του, κ. Goranov χαρακτήρισε τις ανακοινωθείσεις προθέσεις της υπηρεσιακής Κυβέρνησης ως κινούμενες προς της σωστή κατεύθυνση, αλλά εκτίμησε ότι η όλη διαδικασία θα διαρκέσει από 12 έως 18 μήνες, αν όχι και περισσότερο. Ο κ. Goranov επισήμανε, επίσης, ότι «μη συντονισμένες δηλώσεις» και «μονομερείς αιτήσεις» μπορεί να απομακρύνουν τη Βουλγαρία από το στόχο της εξασφάλισης της συναίνεσης των κρατών-μελών της Ευρωζώνης και της ΕΚΤ.

◊◊◊◊◊

ΙΙ. ΔΙΜΕΡΕΙΣ / ΠΟΛΥΜΕΡΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ, ΕΠΑΦΕΣ & ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

- Διμερείς εμπορικές σχέσεις Ελλάδας – Βουλγαρίας – Πορεία εξωτερικού εμπορίου Βουλγαρίας το 2016 – ΑΞΕ Ελλάδος στη Βουλγαρία το 2016

Α) ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

Βάσει προσωρινών στοιχείων έτους 2016 της ΕΛΣΤΑΤ (ανηρτημένων στην ηλ. διεύθυνση: http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SFC02/2016-M01), το διμερές εμπόριο Ελλάδος – Βουλγαρίας διαμορφώνεται σύμφωνα με τον κάτωθι πίνακα:

Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Βουλγαρίας *(αξία σε εκατ. €)*

	2014	2015	2016
Ελληνικές εξαγωγές προς Βουλγαρία	1.417,3	1.355,0	**1.307,1**
Ελληνικές εισαγωγές από Βουλγαρία	1.523,5	1.494,5	**1.600,0**
Ισοζύγιο	-106,2	-139,5	**-292,9**
Όγκος εμπορίου	2.940,8	2.849,5	**2.907,1**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Βάσει των ως άνω στοιχείων, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2015, το διμερές εμπόριο αυξήθηκε ελαφρώς το 2016 (+2%), λόγω της μεγάλης αύξησης των β/εισαγωγών (+7,1%). Αντίθετα, οι ελληνικές εξαγωγές μειώθηκαν (-3,5%), με αποτέλεσμα το εμπορικό έλλειμμα εις βάρος της χώρας μας να υπερδιπλασιαστεί. Αξίζει, εδώ, να σημειωθεί ότι, μέχρι το 2012, το εμπορικό ισοζύγιο στις διμερείς συναλλαγές ήταν παραδοσιακά πλεονασματικό υπέρ της Ελλάδος.

Αντίστοιχη εικόνα για το διμερές εμπόριο δίνουν και τα προσωρινά στοιχεία του β/Στατιστικού Ινστιτούτου έτους 2016, τα οποία επιβεβαιώνουν, σε

γενικές γραμμές, τις ανωτέρω τάσεις: Σημαντική αύξηση βουλγαρικών εξαγωγών προς Ελλάδα (+9,2%), μικρή μείωση εισαγωγών από Ελλάδα (-0,8%), διευρυμένο θετικό εμπορικό ισοζύγιο για Βουλγαρία σε διμερές επίπεδο, αύξηση συνολικού διμερούς όγκου εμπορίου λόγω ενισχυμένων β/εξαγωγών προς Ελλάδα.

Όπως προκύπτει από την επιμέρους ανάλυση των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ 2015–2016, κατά 2ψήφιους και 4ψήφιους κωδικούς συνδυασμένης ονοματολογίας (βλ. συνημμένα), η κάμψη των ελληνικών εξαγωγών προς τη Βουλγαρία το 2016 οφείλεται, πρωτίστως, στον κωδικό 27 (ορυκτά καύσιμα και ορυκτά λάδια) και, πιο συγκεκριμένα, στον 4ψήφιο κωδικό 2710 (λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλτούχα ορυκτά). Οι λοιποί 2ψήφιοι κωδικοί δεν παρουσιάζουν μεγάλες αυξομειώσεις. Από την άλλη, η αύξηση των ελληνικών εισαγωγών από Βουλγαρία οφείλεται στη σημαντική ενίσχυση μιας σειράς επιμέρους 2ψήφιων κωδικών, που περιλαμβάνονται μέσα στην πρώτη 20άδα των εισαγόμενων από Βουλγαρία προϊόντων: Δημητριακά (10) +25%, ενδύματα πλεκτά (61) +13%, πλαστικές ύλες (39) +19%, ενδύματα μη πλεκτά (62) +23%, καπνά (24) +87%, οχήματα (87) +93%, προϊόντα χημικών βιομηχανιών (28) +101,7%. Κάμψη καταγράφουν μόνο οι εξής κατηγορίες: ορυκτά καύσιμα (27) -31%, πυρηνικοί αντιδραστήρες, λέβητες και μηχανές (84) -11% και τα γαλακτοκομικά προϊόντα (04) -23%. Βάσει ανάλυσης τετραψήφιων κωδικών, στις ελληνικές εξαγωγές τις πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν τα ορυκτά καύσιμα, τα ακατέργαστα καπνά, οι ράβδοι αργιλίου, τα παιχνίδια, τα πολυμερή του προπυλενίου, τα πούρα, υποκατηγορίες πλεκτών υφασμάτων και ενδυμάτων, καθώς και υποκατηγορίες φρούτων. Στις εισαγωγές από Βουλγαρία τις πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν η ηλεκτρική ενέργεια, υποκατηγορίες σιτηρών, τα ηλιέλαια, τα κρέατα πουλερικών, οι γυάλινες φιάλες, υποκατηγορίες πλεκτών και μη πλεκτών ενδυμάτων και τα τυριά.

Β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Σε ό,τι αφορά συνολικά την πορεία του εξωτερικού εμπορίου της Βουλγαρίας, σύμφωνα με τα διαθέσιμα προσωρινά στοιχεία του β/Στατιστικού Ινστιτούτου, οι β/εξαγωγές (FOB) αυξήθηκαν το 2016 σε ετήσια βάση κατά 2,6% προσεγγίζοντας τα € 23,6 δισεκ. Το ίδιο διάστημα οι β/εισαγωγές (CIF) υποχώρησαν κατά 1,0% σε ετήσια βάση και ανήλθαν σε € 26,1 δισεκ. Ως αποτέλεσμα της εξέλιξης αυτής το εμπορικό έλλειμμα της Βουλγαρίας περιορίστηκε σε περίπου € 2,5 δισεκ. έναντι € 3,4 δισεκ. το 2015.

Όπως προκύπτει από τα ως άνω προσωρινά στοιχεία, η συνολική αύξηση των β/εξαγωγών οφείλεται στην ενίσχυση των εξαγωγών προς τις χώρες της ΕΕ (+7,2% – όπου κατευθύνονται τα 3/5 περίπου των βουλγαρικών εξαγωγών). Προς τις τρίτες, εκτός ΕΕ, χώρες οι εξαγωγές μειώθηκαν σε ποσοστό περίπου 6%. Ενδεικτικά, οι εξαγωγές προς την Κίνα μειώθηκαν κατά 19%, προς τη Ρωσία

κατά 14% και προς τις ΗΠΑ κατά 21%, γεγονός που αποδεικνύει την εξάρτηση του β/εξωτερικού εμπορίου από την ΕΕ και τα έως τώρα όχι ιδιαιτέρως επιτυχή αποτελέσματα της προσπάθειας ανοίγματος προς τρίτες αγορές και, ιδίως, προς τις ασιατικές. Στο πλαίσιο αυτό, για ακόμη μια φορά οι παραδοσιακοί εμπορικοί εταίροι της Βουλγαρίας καταλαμβάνουν τις πρώτες θέσεις και για το εξωτερικό εμπόριο του 2016: ως προς τις εξαγωγές η Γερμανία, η Ρουμανία, η Τουρκία, η Ελλάδα και η Ιταλία, ενώ, ως προς τις εισαγωγές, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ρουμανία, η Ρωσία και η Τουρκία.

Γ) ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ (ΑΞΕ) ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία έτους 2016 της β/Κεντρικής Τράπεζας (BNB, web: www.bnb.bg), κατά το εν λόγω έτος σημειώθηκαν καθαρές εκροές (net transactions) ελληνικών κεφαλαίων αξίας € -6,5 εκατ., οι οποίες αναλύονται ανά τρίμηνο σύμφωνα με τον κατωτέρω πίνακα:

Εξέλιξη ελληνικών επενδύσεων ανά τρίμηνα (Αξία σε εκατ.€)

	2014	2015	2016
Τ1	3,6	27,0	9,7
Τ2	-9,6	7,9	63,2
Τ3	27,8	-12,9	15,8
Τ4	2,6	-27,5	-95,2
ΣΥΝΟΛΟ	**24,4**	**-5,5**	**-6,5**

Πηγή : Στατιστικό Ινστιτούτο Βουλγαρίας (NSI)

Σε ό,τι αφορά τη συνολική πορεία των ΑΞΕ στη Βουλγαρία το 2016 (προσωρινά στοιχεία), για το σύνολο του έτους κατεγράφησαν καθαρές εισροές ύψους μόλις € 682,8 εκατ. ή 1,5% του ΑΕΠ (έναντι € 1.692,4 εκατ. ή 3,7% του ΑΕΠ το 2015). Ανά χώρα, οι μεγαλύτερες εισροές επενδύσεων στη Βουλγαρία την ως άνω περίοδο προήλθαν από το Λουξεμβούργο (€ 135,6 εκατ.), την Ολλανδία (€ 128,1 εκατ.) και το Ηνωμένο Βασίλειο (€ 118,1 εκατ.).

Στη γενική κατάταξη των ξένων επενδυτών στην Βουλγαρία, η Ελλάδα διατηρεί την 4η θέση (στοιχεία 9μήνου 2016), μετά την Αυστρία, την Ολλανδία και τη Γερμανία, με συνολικές επενδύσεις (stocks) ύψους € 2.501,2 εκατ. (έναντι € 2.441,0 εκατ. την αντίστοιχη περίοδο του 2015). Το συνολικό stock ΑΞΕ στη Βουλγαρία το γ' τρίμηνο 2016 ανήλθε σε € 38,7 δισεκ.

◊◊◊◊◊

- Συνάντηση Επιτρόπου Bienkowska με Πρόεδρο Βουλγαρίας Radev και υπηρεσιακό Πρωθυπουργό Gerdjikov

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας, κ. Rumen Radev, συναντήθηκε στις 23.02 τ.έ. με την Επίτροπο της ΕΕ σε θέματα εσωτερικής αγοράς, βιομηχανίας, επιχειρηματικότητας και στήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), κα Elzbieta Bienkowska, στο πλαίσιο επίσκεψης της τελευταίας στη Βουλγαρία. Σύμφωνα με σχετικό δελτίο τύπου της β/Προεδρίας, ο κ. Radev και η κα Benkowska συμφώνησαν ότι τα κράτη-μέλη της ΕΕ πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ στην κοινή αγορά. Ο κ. Radev τόνισε, παράλληλα, ότι η ΕΕ οφείλει να εμβαθύνει τη διαδικασία σύγκλισης και ενσωμάτωσης των ευρωπαϊκών περιφερειών, προκειμένου να περιοριστούν οι οικονομικές ανισότητες, που οδηγούν σε μια Ευρώπη δύο ταχυτήτων.

Ο κ. Radev και η κα Bienkowska υπογράμμισαν, επίσης, τη σημασία της ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μέλων της ΕΕ σε ζητήματα τεχνολογιών πληροφορίας, άμυνας και διαστήματος. Επισημαίνεται, εν προκειμένω, ότι η δημιουργία ευρωπαϊκού ταμείου € 500 εκατ. για τη χρηματοδότηση της κοινής έρευνας και ανάπτυξης στους παραπάνω τομείς εξετάζεται στη βάση σχετικής πρότασης της Επιτρόπου. Σε αυτό το πλαίσιο, η κα Bienkowska υποστηρίζει την ιδέα του κ. Radev για διοργάνωση φόρουμ εφέτος στη Βουλγαρία σχετικά με τον ευρωπαϊκό τομέα άμυνας και διαστήματος, όπου οι βουλγαρικές εταιρείες και ερευνητικά ινστιτούτα θα έχουν την ευκαιρία να παρουσιάσουν τις δυνατότητές τους και να εξοικειωθούν με την ιδέα δημιουργίας ευρωπαϊκού ταμείου άμυνας. Ο κ. Radev σημείωσε σχετικά ότι οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης έχουν παράδοση στην εξερεύνηση του διαστήματος, την αμυντική βιομηχανία και την πληροφορική, τομείς με σημαντικές προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης.

Επιπλέον, ο Πρόεδρος της Βουλγαρίας επιβεβαίωσε την υποστήριξη της χώρας για την καθιέρωση ηλεκτρονικής κάρτας ευρωπαϊκής υπηρεσιών, η οποία θα συμβάλει στη μείωση του κόστους γραφειοκρατίας για τις ΜΜΕ και θα διευκολύνει την πρόσβασή των τελευταίων στην κοινή αγορά. Ο κ. Radev σημείωσε, ακόμη, την ανάγκη για περαιτέρω στήριξη των επιχειρήσεων των προερχόμενων από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες της ΕΕ, στις οποίος θα πρέπει να δοθεί η δυνατότητα να αξιοποιήσουν στο μέγιστο βαθμό το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Juncker.

Η κα Bienkowska συναντήθηκε, επίσης, με τον υπηρεσιακό Πρωθυπουργό της Βουλγαρίας κ. Ognian Gerdjikov. Μετά το πέρας της συνάντησης, ο κ. Gerdjikov επισήμανε ότι η Βουλγαρία είναι εξαιρετικά πειθαρχημένη σε θέματα

δημοσιονομικής πολιτικής και μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα για άλλα κράτη-μέλη. Οι εν λόγω δηλώσεις έρχονται σε συνέχεια σχετικής έκθεσης της ΕΕπιτροπής (βλ. σχετικό έγγραφό μας με ΑΠΦ ΟΕΥ 2040/8/ΑΣ 524/24.02.2017), η οποία, παρά τις θετικές εξελίξεις που επισημαίνει στο πεδίο της οικονομικής ανάπτυξης, διατηρεί τη Βουλγαρία μεταξύ των έξι κρατών-μελών της ΕΕ με υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες. Από την πλευρά της, η Επίτροπος παρουσίασε στον Β/Πρωθυπουργό τις τρέχουσες πρωτοβουλίες της ΕΕ για τις νέες και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις, τον τομέα του διαστήματος, την έρευνα και ανάπτυξη της αμυντικής βιομηχανίας.

◊◊◊◊◊

III. ΚΛΑΔΙΚΑ

ΕΝΕΡΓΕΙΑ

- Ολοκλήρωση πρώτης φάσης σεισμικών ερευνών στο οικόπεδο "Silistar"

Η εταιρεία Shell Exploration & Development, η οποία υπέγραψε σχετική σύμβαση το Φεβρουάριο του 2016 με τη βουλγαρική κυβέρνηση, ολοκλήρωσε την πρώτη φάση εξερεύνησης για πετρέλαιο και φυσικό αέριο στο οικόπεδο "Silistar" της Μαύρης Θάλασσας. Συγκεκριμένα, στις αρχές Ιανουαρίου τ.έ. ολοκληρώθηκαν οι σεισμικές έρευνας, τα δεδομένα των οποίων θα πρέπει τώρα να αναλυθούν, ώστε να αξιολογηθούν οι προοπτικές πραγματοποίησης δοκιμαστικής γεώτρησης. Συνολικά, οι εν λόγω έρευνες μπορεί να διαρκέσουν έως 12 χρόνια, αλλά, σύμφωνα με τον τοπικό τύπο, κάθε βήμα οδηγεί σε μεγαλύτερη αισιοδοξία για εύρεση αποθέματος υδρογονανθράκων. Ως ενθαρρυντική κρίνεται και η επιτευχθείσα πρόοδος με απτά αποτελέσματα σε γειτονικό οικόπεδο σε τουρκικά ύδατα, όπου η Shell εργάζεται σε κοινοπραξία με την τουρκική Petroleum.

Το μπλοκ "Silistar" βρίσκεται στα νότια βουλγαρικά χωρικά ύδατα και καλύπτει έκταση 7.000 τ.χ., με την περιοχή ερευνών της Shell να καλύπτει 5.125 εξ αυτών (εξαιρέθηκαν των ερευνών ορισμένες περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί Natura 2000). Οι μελέτες διήρκεσαν 87 ημέρες και ολοκληρώθηκε στις 5 Ιανουαρίου. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από το σκάφος Oceanic Endeavour της εταιρείας CGG, ενώ στις επιχειρήσεις ενεπλάκησαν τρία ακόμη μικρά σκάφη και πλήρωμα 90 ατόμων. Τρισδιάστατα σεισμικά δεδομένα συλλέχθηκαν σε 4.650 τ.χ., ενώ τα υπόλοιπα δεδομένα είναι δισδιάστατα. Στελέχη της Shell χαρακτηρίζουν τα εν λόγω δεδομένα ως υψηλής ποιότητας και τη συνολική επιχείρηση "ως μια από τις πιο επιτυχημένες για την απόκτηση των σεισμικών δεδομένων στον κόσμο". Η εταιρεία έχει δεσμευτεί να επενδύσει συνολικά € 18,6 εκατ. σε σεισμικές έρευνες, καθώς, επίσης, σε δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, της ανθρώπινης αξίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Παράλληλα, η Shell προσφέρει bonus € 4,9 εκατ. στο βουλγαρικό κράτος για την εξασφάλιση της άδειας εξερεύνησης υδρογονανθράκων (πενταετούς διάρκειας έως το 2021, με πρόβλεψη περαιτέρω παράτασης δύο φορές για δύο χρόνια κάθε φορά).

Με τα συλλεγέντα γεωλογικά δεδομένα, η Shell θα διαμορφώσει μια πρώτη άποψη για τις δομές κάτω από το βυθό της Μαύρης Θάλασσας και για τις δυνατότητες εντοπισμού πιθανών κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου. Το επόμενο βήμα είναι η ανάλυση και η ερμηνεία των σεισμικών δεδομένων, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους. Ανάλογα με τα αποτελέσματα, η εταιρεία θα αποφασίσει αν θα προχωρήσει σε δοκιμαστικές γεωτρήσεις σε δυνητικά κατάλληλες θέσεις. Πάντως, οι γεωτρήσεις δεν αποτελούν συμβατική υποχρέωση της Shell. Σύμφωνα με εκπροσώπους της πολυεθνικής εταιρείας, εκτιμάται ότι στην παρούσα φάση (συλλογής και ανάλυσης δεδομένων) το ποσοστό επιτυχίας ενός σχεδίου όπως το συγκεκριμένο υπολογίζεται σε 10 – 30% και οι απαιτούμενες επενδύσεις σε $ 10 έως 50 εκατ. Το ύψος της επένδυσης (αλλά και το ποσοστό επιτυχίας) ανεβαίνει, εφόσον τα γεωλογικά δεδομένα κριθούν ικανοποιητικά και ακολουθήσει η επόμενη φάση των διερευνητικών γεωτρήσεων, η οποία μπορεί να διαρκέσει μεταξύ 2 και 4 ετών.

Στόχος των εν λόγω ερευνών στα οικόπεδα “Silistar” και “Khan Asparuh” της Μαύρης Θάλασσας είναι η Βουλγαρία να επιτύχει τη μερική έστω ενεργειακή απεξάρτησή της από τη Ρωσία. Το οικόπεδο “Khan Asparuh”, όπου σχετικά πιο προχωρημένες έρευνες διεξάγει κοινοπραξία των Total, OMV και Repsol, είναι διπλάσιο του “Silistar”. Το Νοέμβριο του 2016 υπήρξαν δημοσιεύματα, σύμφωνα με τα οποία η Total ανακάλυψε κοίτασμα πετρελαίου στο “Khan Asparuh” μετά την πραγματοποίηση της πρώτης δοκιμαστικής γεώτρησης στο οικόπεδο. Σχετική αναφορά γίνεται και στην οικονομική έκθεση της Total για το τρίτο τρίμηνο 2016, αλλά περαιτέρω πληροφορίες για τις εκτιμώμενες ποσότητες στο εντοπισθέν κοίτασμα δεν έχουν ακόμη δοθεί. Η δεύτερη γεώτρηση στο “Khan Asparuh” προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί εντός του 2017 και, σύμφωνα με ειδικούς που επικαλείται ο τοπικός τύπος, αναμένεται να κοστίσει περίπου € 150 εκατ.

◊◊◊◊◊

- Αλλαγή της εκτελεστικής διευθύντριας της κοινοπραξίας ICGB

Η β/κρατική εταιρεία Bulgarian Energy Holding (BEH), μέτοχος (50%) μαζί με τη ΔΕΠΑ και την ιταλική Edison της κοινοπραξίας ICGB, που έχει αναλάβει την κατασκευή και διαχείριση του ελληνοβουλγαρικού

διασυνδετηρίου αγωγού φ.α. IGB, ανακοίνωσε ότι το διοικητικό της συμβούλιο αποφάσισε στις 7 Μαρτίου τ.έ. να προτείνει στην ολομέλεια των μετόχων της ICGB την αντικατάσταση της εκτελεστικής διευθύντριας της τελευταίας. Συγκεκριμένα, νέος εκτελεστικός διευθυντής θα αναλάβει ο κ. Valentin Hambarliev στη θέση της κας Teodora Georgieva.

Στην ως άνω ανακοίνωσής της, η ΒΕΗ ευχαριστεί την κα Georgieva για τη συνεισφορά της στη λήψη της τελικής επενδυτικής απόφασης, καθώς και για το συνολικό έργο που έχει επιτελέσει έως τώρα, αλλά πιστεύει ότι ο ρυθμός υλοποίησης του αγωγού θα πρέπει να επιταχυνθεί σημαντικά, στόχο που εκτιμάται ότι μπορεί να υπηρετήσει καλύτερα ο κ. Hambarliev, ο οποίος, όπως αναφέρει η ΒΕΗ, έχει εκτεταμένη εμπειρία στην υλοποίηση έργων υποδομής στον τομέα του φ.α. Στην ανακοίνωση της ΒΕΗ αναφέρεται επίσης ότι η διασύνδεση φ.α. με την Ελλάδα αποτελεί σημαντική προτεραιότητα της ενεργειακής πολιτικής της β/Κυβέρνησης. Κατά τη διάρκεια της τρίτης Υπουργικής Διάσκεψης της Συμβουλευτικής Επιτροπής για το Νότιο Διάδρομο φ.α., η οποία πραγματοποιήθηκε στο Baku στις 23 Φεβρουαρίου τ.έ., ο υπηρεσιακός Υπουργός Ενέργειας, κ. Nikolay Pavlov, δήλωσε ότι η Κυβέρνησή του εργάζεται εντατικά, ώστε να δρομολογηθούν οι απαιτούμενες διαδικασίες και η κατασκευή του αγωγού να ξεκινήσει στις αρχές του 2018. Στρατηγικός στόχος θα πρέπει να είναι ο IGB να τεθεί σε λειτουργία στις αρχές του 2020. Τυχόν μη έγκαιρη λειτουργία του IGB διακινδυνεύει την ομαλή εφαρμογή της σύμβασης Βουλγαρίας – Αζερμπαϊτζάν για προμήθεια 1 δισεκ. κ.μ. φ.α. από το Αζερμπαϊτζάν, αλλά και την κοινοτική χρηματοδότηση για την κατασκευή του αγωγού.

◊◊◊◊◊

ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

- Τάσεις στην αγορά ακινήτων

Αγορά ακινήτων & έκδοση νέων οικοδομικών αδειών

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιοποίησε το βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο, κατά το δ' τρίμηνο 2017 οι δημοτικές αρχές ενέκριναν την έκδοση οικοδομικών αδειών για την κατασκευή 1.122 συγκροτημάτων κατοικιών με συνολικά 5.348 κατοικίες, καθώς και την έκδοση νέων αδειών για 32 διοικητικά κτίρια και 1538 άλλα κτίρια. Συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο, ο αριθμός των οικοδομικών αδειών για νέα κτίρια κατοικιών μειώθηκε κατά 5,2%, αλλά ο συνολικός αριθμός των κατοικιών αυξήθηκε κατά 8,3%. Αύξηση παρουσιάζει και η μικτή συνολική επιφάνεια των κτιρίων (+7,1%). Παράλληλα, ο αριθμός των οικοδομικών αδειών για διοικητικά κτίρια μειώθηκε κατά- 37,3% και η μικτή

συνολική τους επιφάνεια κατά -15,5%. Αντιθέτως οι οικοδομικές άδειες για άλλα κτίρια αυξήθηκαν κατά 31,5% και η μικτή επιφάνειας των κτιρίων κατά +48,3%.

Συγκριτικά με το αντίστοιχο τέταρτο τρίμηνο του 2015, οι άδειες δόμησης για νέα κτίρια κατοικιών αυξήθηκαν κατά 6,3%, ο συνολικός αριθμός των νέων κατοικιών κατά 10,5% και η συνολική τους επιφάνεια κατά 15,5%. Αντιθέτως, ο αριθμός των νέων αδειών για διοικητικά κτίρια μειώθηκε κατά -34,7%, αλλά αυξήθηκε η συνολική τους επιφάνεια κατά 20,1%. Τέλος, κατεγράφη αύξηση των οικοδομικών αδειών για «άλλα κτίρια» κατά 33,3% και αύξηση της μικτής τους επιφάνειας κατά 59,4%. Ο μεγαλύτερος αριθμός οικοδομικών αδειών για νέες κατοικίες εκδόθηκε στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας: Σόφια (200 άδειες), Φιλιππούπολη (163), Βάρνα (133) και Μπουργκάς (88).

Έκδοση οικοδομικών αδειών για νέες κατοικίες ανά κατηγορία κτηρίων και ανά τρίμηνο την περίοδο 2005-2016

Επεξηγήσεις: Μπλε ράβδος: Κτίρια κατοικιών, Κόκκινη ράβδος: Διοικητικά κτίρια, Γαλάζια ράβδος: Άλλα κτίρια

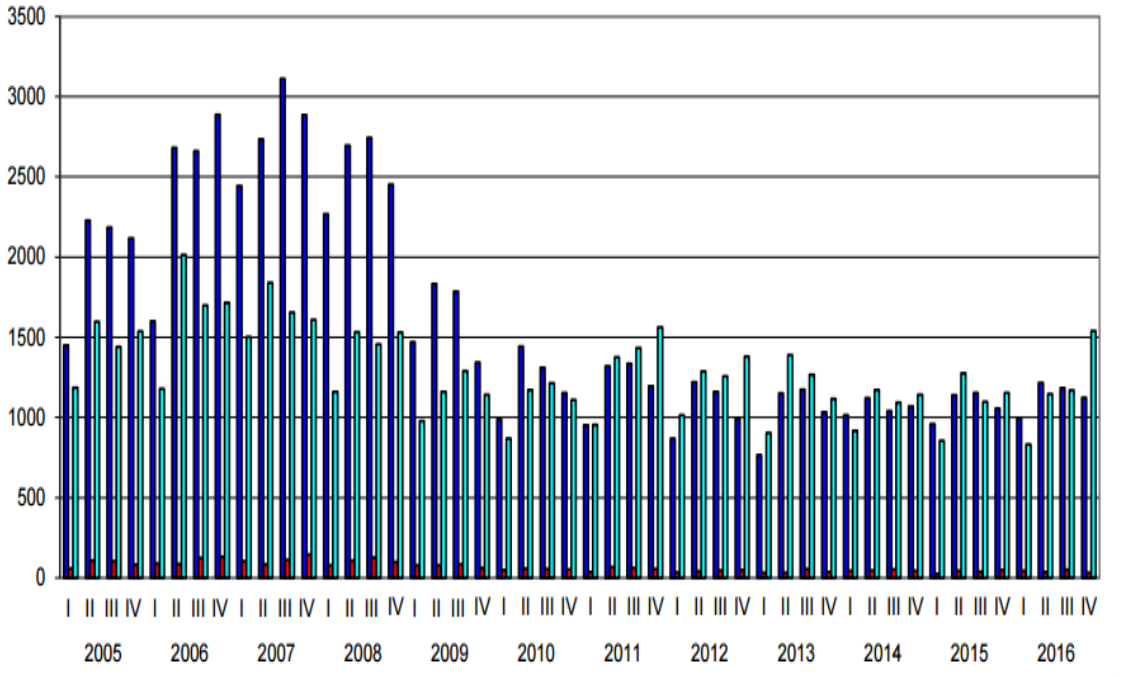

Πηγή: NSI/βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο
http://nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/RazrStr2016q4_en_B9CY0S1.pdf

Αγοραπωλησίες ακινήτων στη Σόφια (περίοδος 2008-2016)
Η αγορά ακινήτων της Σόφιας το 2016 προσέγγισε σε ποσοστό 65% τα επίπεδα της στεγαστικής έκρηξης (boom) της αγοράς που σημειώθηκε το 2008

Πηγή: Υπηρεσία Μητρώου (Registry Agency) / http://www.capital.bg/biznes/imoti/2017/01/30/2909013_sdelkite_s_imoti_rastat_v_sofiia_i_golemite_gradove

Πωλήσεις ακινήτων στις κυριότερες πόλεις της Βουλγαρίας για το πρώτο 9μηνο του 2016 (σύγκριση σε ετήσια βάση με το αντίστοιχο διάστημα του 2015)

	Ιανουάριος – Σεπτέμβριος 2015	Ιανουάριος – Σεπτέμβριος 2016	Ποσοστιαία μεταβολή
Σόφια	16838	18052	7,2
Φιλιππούπολη	10896	11337	4
Βάρνα	8081	7659	5,5
Μπουργκάς (Πύργος)	4660	4644	0,3
Stara Zagora	3473	3472	-
Συνολικά	161738	172919	7

Πηγή: Υπηρεσία Μητρώου (Registry Agency) - αναδημοσίευση από την ιστοσελίδα mediapool http://www.mediapool.bg/vazhod-na-pazara-na-novi-zhilishta-v-golemite-gradove-news257950.html

Τα παραπάνω στοιχεία αποτυπώνουν τις τάσεις και τις εκτιμήσεις για την πορεία της αγοράς ακινήτων και κατά το τρέχον έτος, σύμφωνα και με προβλέψεις παραγόντων του κλάδου. Συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι θα συνεχισθεί η αυξητική τάσης των τιμών, ιδιαίτερα στην περιοχή της Σόφιας, μέχρις ότου αποκατασταθεί σταδιακά η ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης κατοικιών. Σύμφωνα με τους ως άνω παράγοντες της αγορά, η παρατηρούμενη ανοδική τάση δεν δημιουργεί ακόμα φόβους για την πιθανή δημιουργία φαινομένου «φούσκας» στην αγορά αντίστοιχου του 2008 (ακολούθησε τα επόμενα έτη ραγδαία μείωση τόσο των αγοραπωλησιών όσο και των τιμών των ακινήτων).

Επιπλέον παράγοντας που συνηγορεί υπέρ της περαιτέρω ενίσχυσης των αγοραπωλησιών στον κλάδο του real estate είναι και οι εκτιμήσεις για αύξηση των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων. Όπως αναφέρει ο πρόεδρος του συνδέσμου πιστωτικών συμβούλων κ. Tihomir Toshev, αναμένεται αύξηση της ζήτησης στεγαστικών δανείων στη Βουλγαρία κατά 10% με 15% το 2017, τη στιγμή που το 2016 η ζήτηση για στεγαστικά δάνεια στις μεγαλύτερες πόλεις της χώρας ήδη αυξήθηκε κατά 30% σε σύγκριση με το 2015. Εκτός από τη σημαντική ανάκαμψη της αγοράς ακινήτων και την έναρξη νέων κατασκευαστικών έργων, ο κ. Toshev ανέφερε ότι πρωτίστως σημαντικός παράγοντας που συνηγορεί προς αυτή την κατεύθυνση είναι τα ελκυστικά δανειακά επιτόκια, που προβλέπεται να μειωθούν σε επίπεδο μεταξύ 3% - 3,8% στο τέλη του 2017 σε σύγκριση με επιτόκια ύψους 3,6% - 4,3% το 2016 και 4,5% - 5,5% το 2015. Ο κ. Toshev αναγνώρισε ότι η αγοραστική κίνηση παραμένει συγκεντρωμένη κυρίως στις 10 μεγαλύτερες πόλεις, ενώ σε μικρότερες περιοχές οι τιμές των κατοικιών διατηρούνται σχετικά σταθερές. Το 2017 η μέση αξία των στεγαστικών δανείων αναμένεται να φθάσει τα BGN 100.000, ενώ στην πρωτεύουσα Σόφια εκτιμάται ότι μπορεί να ανέλθει έως τα BGN 120.000 ή και τα BGN 130.000, κατά κύριο λόγο εξαιτίας της ανόδου των τιμών των ακινήτων και των προτιμήσεων για μεγαλύτερα ακίνητα καλύτερης ποιότητας σε καλύτερες περιοχές μέσα στην πόλη.

Βελτίωση της αγοράς ακινήτων για βιομηχανικούς και εμπορικούς σκοπούς

Οι συναλλαγές ασφαλών, προνομιακών περιουσιακών στοιχείων αναμένεται να κυριαρχήσουν στην αγορά ακινήτων της Βουλγαρίας το 2017, όπως επισημαίνει σε έκθεσή της η εταιρεία Forton που είναι στρατηγικός εταίρος της Cushman & Wakefield στη Βουλγαρία και την ΠΓΔΜ. Τονίζεται ότι εφόσον ολοκληρωθούν οι αναμενόμενες συναλλαγές που αφορούν χώρους γραφείων και λιανικής πώλησης, η επενδυτική αγορά μπορεί να σημειώσει την καλύτερη χρονιά της από το 2007-2008.

Οι θετικές προσδοκίες για το τρέχον έτος υποστηρίζονται από τους μακροοικονομικούς δείκτες της οικονομίας της Βουλγαρίας και τη διαθεσιμότητα επενδυτικών προϊόντων πρώτης κατηγορίας σε χώρους γραφείων και εμπορικών χώρων. Ωστόσο, σημειώνεται παράλληλα ότι η αγορά ακινήτων της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας και της Ουγγαρίας θα προσελκύσει το ενδιαφέρον επενδυτών με καιροσκοπική συμπεριφορά, δεδομένου ότι προσφέρονται υψηλά επίπεδα κερδοφορίας και σημαντική αναπτυξιακή δυναμική.

Στη μελέτη της Forton αναφέρεται, επίσης, ότι η ζήτηση για ενοικιάσεις χώρων γραφείων στη Βουλγαρία διατηρεί τη δυναμική της σε σχέση με το προηγούμενο έτος κυρίως λόγω των κλάδων πληροφορικής και των υπηρεσιών

εξωτερικής ανάθεσης (outsourcing). Οι τιμές των εμπορικών χώρων αναμένεται να αυξηθούν ελαφρώς το 2017, ακολουθώντας τις γενικές αυξητικές τάσεις της αγοράς ακινήτων.

Σύμφωνα με την έκθεση της FORTON, η μέση τιμή για ενοικίαση εγκαταστάσεων επιμελητειακού χαρακτήρα (logistics) στη Σόφια κινείται στα € 4,2 ανά τ.μ. / ανά μήνα, με την περιοχή πέριξ του αεροδρομίου να είναι η ακριβότερη (€ 5 ανά τ.μ. / ανά μήνα). Σημειώνεται ότι οι εταιρείες logistics και διανομής κυριαρχούν στη βιομηχανική περιοχή της Σόφιας. Σε ό,τι αφορά τις ενοικιάσεις γραφείων, η FORTON εκτιμά ότι η μέση τιμή τους στη Σόφια θα κυμανθεί στα € 13-15 ανά τ.μ. / ανά μήνα, ενώ στη Φιλιππούπολη στα € 8 ανά τ.μ. / ανά μήνα

Σε ό,τι αφορά, τέλος, την ενοικίαση εμπορικών χώρων για δημιουργία μονάδων HORECA στο κέντρο της πόλης, από παράγοντες της αγοράς πληροφορούμαστε ότι έχουν εκτοξευθεί και ανέρχονται πλέον στους ακριβότερους δρόμους (π.χ στον πεζόδρομο της Vitosha) έως και τα € 50 ανά τ.μ. / ανά μήνα.

Ενίσχυση και της αγοράς πολυτελών ακινήτων στη Σόφια

Διπλάσια αύξηση της ζήτησης, αύξηση των συναλλαγών σε επενδύσεις ακινήτων και αναζωογόνησης της αγοράς ακινήτων προς ενοικίαση είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της αγορά πολυτελών ακινήτων στη Βουλγαρία το 2016, σύμφωνα με ανάλυση της συμβουλευτικής/μεσιτικής εταιρείας Unique Estates. Προβλέπεται ότι για το 2017 η αυξημένη κατασκευαστική δραστηριότητα θα συμβάλει στη συνέχιση ανοδικού ρυθμού των πραγματοποιούμενων συναλλαγών, καθώς και στην περαιτέρω αύξηση των τιμών σε νεόδμητα, υπό κατασκευή ακίνητα.

Η πολιτική των τραπεζών για μείωση των επιτοκίων, στην οποία αναφερθήκαμε ανωτέρω, δίνει μια επιπλέον ώθηση στους αγοραστές που έχουν πρόσβαση σε μεγαλύτερη ρευστότητα. Ωστόσο, παρατηρείται διάσταση σε επίπεδο τιμών κατά τις διαπραγματεύσεις μεταξύ αγοραστών και πωλητών, δυσχεραίνοντας έτσι την επίτευξη τελικής συμφωνίας. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την περιορισμένη προσφορά πολυτελών ακινήτων, έχει ως αποτέλεσμα μια μικρότερη ανάπτυξη στις πραγματικές συναλλαγές σε σχέση με τη ζήτηση της αγοράς, προσθέτει η κα Svetoslava Georgieva από την εταιρεία Unique Estates.

◊◊◊◊◊

IV. ΕΚΘΕΣΕΙΣ - ΣΥΝΕΔΡΙΑ

- Ελληνική συμμετοχή στη Διεθνή Έκθεση "AGRA" (22–26.02.2017)

Η 26η διεθνής έκθεση AGRA έλαβε χώρα στη Φιλιππούπολη στις 22–26.02.2017 (International Fair Plovdiv, web: http://www.fair.bg/NR/exeres/E6CFCE33-F186-4800-B7F6-9C2943BF0A1B.htm) παράλληλα με την 6η BIOAGRA, την οινική έκθεση VINARIA και τέσσερις ακόμη εξειδικευμένες εκθέσεις (HORECA PLOVDIV, FOODTECH, API BULGARIA-μελισσοκομία, TASTES OF ITALY). Ο αριθμός των εκθετών στις AGRA-BIOAGRA ανήλθε σε περίπου 400 (για την ελληνική συμμετοχή στις εν λόγω εκθέσεις βλ. αναλυτικότερα παρακάτω), ενώ στη VINARIA (web: http://www.fair.bg/NR/exeres/F9B9591A-A591-4B14-8157-BC75E7C34E52.htm) συμμετείχαν 130 εκθέτες (περιλαμβανομένης μόνο μίας ελληνικής συμμετοχής).

Κατά τα επίσημα εγκαίνια της AGRA, ο υπηρεσιακός Υπουργός Γεωργίας και Τροφίμων της Βουλγαρίας, Δρ. Hristo Bozukov, υπογράμμισε τις συνδυαστικές και διευρυμένες δυνατότητες, που προσφέρει η παράλληλη διεξαγωγή των ως άνω εκθέσεων σε συμμετέχοντες, αγοραστές και καταναλωτές. Στα εγκαίνια παρέστησαν, επίσης, η υπηρεσιακή Υπουργός Τουρισμού, κα Stela Baltova, η οποία επισήμανε τη συμβολή του «mega-forum» γεωργίας, οίνου και τροφίμων στην τουριστική αναβάθμιση της Φιλιππούπολης, καθώς και ο υπηρεσιακός αν. Υπουργός Οικονομίας, κ. Luchezar Borisov.

Σύμφωνα με τους διοργανωτές, τις 7 εκθέσεις επισκέφτηκαν συνολικά 45.000 άτομα, ενώ το ενδιαφέρον προσέλκυσαν, κυρίως, οι «έξυπνες» μέθοδοι αγροτεχνολογίας και τα αγροτικά και κτηνοτροφικά προϊόντα της AGRA. Οι αγρότες από τη Βουλγαρία και τις γειτονικές χώρες έκλεισαν συμφωνίες, ως επί το πλείστον, για γεωργικούς ελκυστήρες, αγροτικό εξοπλισμό, σπόρους και οπωροκηπευτικά, λιπάσματα και φυτοφάρμακα. Ζήτηση είχαν, επίσης, οι έξυπνες εφαρμογές με ηλεκτρονικά συστήματα για τη διαχείριση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, οι αυτοματοποιημένες γραμμές για τη διατροφή και τη φροντίδα των ζώων, ο πολυλειτουργικός εξοπλισμός, η τελευταία γενιά των υβριδικών προϊόντων και λιπασμάτων, οι μέθοδοι και εγκαταστάσεις για τη βιολογική παραγωγή ποικίλων καλλιεργειών, καθώς και οι τεχνολογίες για τη χωρίς όργωμα (no-till) σπορά και καλλιέργεια του ηλίανθου.

Σε ό,τι αφορά, ειδικότερα, την ελληνική παρουσία, 20 εταιρείες συμμετείχαν στην εφετινή AGRA, οι μισές εξ αυτών στο πλαίσιο οργανωμένης αποστολής του ENTERPRISE GREECE, που κάθε χρόνο περιλαμβάνει την AGRA στο προγραμματισμό των δράσεών του. Μεταξύ των συμμετεχόντων στο πλαίσιο της αποστολής του ENTERPRISE και η Ένωση Κατασκευαστών Γεωργικών Μηχανημάτων Ελλάδος (ΕΚΑΓΕΜ). Σημειώνεται ότι οι Έλληνες

εκθέτες έχουν καταφέρει στην πλειοψηφία τους, μέσω και της σταθερής συμμετοχής τους για συνεχόμενα έτη στην AGRA, να οικοδομήσουν αξιόλογες και σταθερές εμπορικές σχέσεις εμπιστοσύνης με Βούλγαρους επιχειρηματίες του αγροτικού τομέα (π.χ. μεγαλοκαλλιεργητές).

Κατά την επίσκεψή μας στην AGRA και την άμεση επικοινωνία μας με τους Έλληνες εκθέτες, εκδηλώθηκε από πλευράς τους η επιθυμία οι αρμόδιες ελληνικές υπηρεσίες να υποστηρίξουν την εξαγωγική τους δράση μέσω, κυρίως, του περιορισμού των εξαγωγικών εμποδίων και των προβλημάτων που δημιουργούν οι κεφαλαιακοί έλεγχοι, της απλοποίησης των σχετικών διαδικασιών, της διαμόρφωσης των απαραίτητων δομών και της βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου (π.χ. ως προς την πιστοποίηση αγροτικών προϊόντων).

◊◊◊◊◊

Οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις μπορούν, κατόπιν εγγραφής τους στο newsletter της ιστοσελίδας AGORA του Υπουργείου Εξωτερικών, να λαμβάνουν μέσω e-mail εξατομικευμένη οικονομική πληροφόρηση σχετικά με χώρες και κατηγορίες προϊόντων και υπηρεσιών επιλογής τους, με τη συχνότητα που επιθυμούν (ημερήσια, εβδομαδιαία, μηνιαία). Για εγγραφή μπορούν να επισκέπτονται το σύνδεσμο:
http://agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=23&url=%2Ffrontoffice%2Fportal.asp%3Fcpage%3DNODE%26cnode%3D63

Πληροφόρηση σχετικά με την πορεία της βουλγαρικής οικονομίας και τις διμερείς οικονομικές και εμπορικές σχέσεις μπορούν ειδικότερα να αντλούν από την ιστοσελίδα του Γραφείου ΟΕΥ Σόφιας: http://agora.mfa.gr/bg60